

choral art in the modern musical space.

Key words: monody, traditions, aesthetics, polyphony, choral singing, intercultural influences.

Надійшла до редакції 24.04.2024 р.

УДК 792:791.633

РЕЖИСУРА В СУЧАСНОМУ ТЕАТРІ: АНАЛІЗ СТИЛІВ ТА ВПЛИВУ РЕЖИСЕРСЬКИХ РІШЕНЬ НА ІНТЕРПРЕТАЦІЮ ТЕКСТУ

Спольська Олена Володимирівна – доктор філософії зі спеціальності «Музичне мистецтво», доцент кафедри театрального мистецтва, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль,
<https://orcid.org/0000-0002-2397-2035>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.777>
olenadovbush84@gmail.com

Борейко Галина Дмитрівна – кандидат історичних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0002-0787-0493>
halbor@ukr.net

Зеленіна Надія Вікторівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри оперної підготовки та музичної режисури, Національна музична академія ім. П. Чайковського, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-6919-7177>
nadezhdazelenina@gmail.com

Основним фокусом дослідження, оприлюдненого у статті, є розкриття того як режисерські підходи трансформують первісний текст, надаючи йому нового звучання та актуальності в контексті сучасних соціальних і культурних реалій. Визначено, що режисура, як мистецтво керування сценічною дією, слугує не лише засобом утілення тексту на сцені, але й способом його інтерпретації, визначаючи сприйняття та реакцію аудиторії. Крізь призму власного бачення, культурного контексту та сучасних реалій режисер стає посередником між автором та аудиторією, здатним радикально змінювати сприйняття твору. Режисерські рішення формують театральний досвід, визначають сприйняття інтерпретації та спонукають до рефлексії. Ефективна режисура здатна залучити глядача не лише інтелектуально, а й емоційно, роблячи театральний досвід незабутнім. Режисура, яка впливає не лише на інтерпретацію конкретного твору, але й на напрями розвитку театального мистецтва, стає джерелом інновацій, відкриваючи нові форми вираження та можливості для експериментування.

Ключові слова: режисер, режисерські рішення, сучасний театр, театральна постановка, творче вираження, глибина персонажів.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження ролі режисури в сучасному театрі істотно обумовлена змінами, що відбуваються в театальному мистецтві під впливом глобалізації, технологічного прогресу та зміни соціокультурного контексту. У сучасному світі, де межі між жанрами та формами мистецтва стають все більш розмитими, а аудиторія вимагає новизни та експериментів, режисура стає ключовим елементом, що визначає успіх театального виставлення. Пошук нових форм та методів вираження, експерименти з жанрами та стилістикою, характерні для сучасного театального процесу, заслуговують на детальний аналіз; так вивчення експериментальної режисури відкриває нові перспективи для розвитку театального мистецтва. У сучасному інформаційному суспільстві, де увага глядача розподіляється між численними каналами комунікації, роль режисури у створенні захопливого та значущого театального досвіду стає вирішальною і саме дослідження того, як режисерські рішення впливають на сприйняття та емоційне реагування глядача, є актуальним для розуміння механізмів взаємодії театру із сучасною аудиторією [17].

Актуальність даного дослідження полягає в необхідності глибокого розуміння ролі режисури в контексті сучасних культурних і технологічних викликів, з якими стикається театр. Вивчення режисури як мистецтва і науки дозволить розкрити нові горизонти в інтерпретації театального тексту, збагатити емоційне та інтелектуальне сприйняття глядачем театральних вистав, а також сприятиме подальшому розвитку театального мистецтва в цілому.

Останні дослідження та публікації. У працях таких теоретиків як Гован Е. [18], Леман Х. [19], Резнер Д. [21] закладено фундамент для розуміння сутності режисури та її ролі в театальному процесі. Їх роботи досі є актуальними для аналізу сучасних режисерських підходів, оскільки вони надають інструментарій для інтерпретації та створення театального мистецтва.

Автори, серед яких Бевзюк-Волошина Л. [2], Філіпенко Л. [14] розглядають сучасні режисерські стратегії та їх здатність адаптуватися до змінюваного світу. Богарт досліджує, як режисери можуть

використовувати театр як засіб для соціальних змін, акцентуючи на значенні театру у сучасному суспільстві.

Дослідження від Клековкін О. [5], О'Тул Дж. [20], вивчають вплив глобалізації на театральне мистецтво, виявляючи як культурні та соціальні контексти впливають на режисерські підходи. Роботи, такі як: Приходько А. [10], Юдова-Романова К., Стрельчук В., Чубукова Ю. [16] досліджують вплив цифрових технологій на театральну режисуру. Діксон вивчає як використання мультимедіа, віртуальної реальності та інших цифрових інновацій впливають на інтерпретацію тексту та сприйняття вистави аудиторією.

Таким чином, огляд літератури вказує на важливість режисури у формуванні сучасного театального мистецтва, демонструючи її здатність впливати на інтерпретацію тексту та взаємодію з аудиторією. Режисерські рішення, що базуються на глибокому розумінні культурних та соціальних контекстів, а також вмінні інтегрувати новітні технології, створюють основу для розвитку інноваційного та змістовного театру, який відображає та формує сучасне суспільство.

Мета статті полягає в дослідженні ролі режисури в сучасному театральному процесі, зокрема аналіз різноманіття стилів та методів, які використовують сучасні режисери і як ці рішення впливають на інтерпретацію тексту вистави.

Дослідження покликане розкрити, яким чином режисерські підходи трансформують первісний текст, надаючи йому нового звучання та актуальності в контексті сучасних соціальних і культурних реалій.

Виклад матеріалу дослідження. У світі, де мистецтво театру постійно еволюціонує, роль режисури в цьому мистецтві набуває особливої актуальності. Режисура є не лише мистецтвом керування сценічною дією, а й способом інтерпретації тексту, який визначає сприйняття та реакцію аудиторії. На відміну від літературного тексту, театральний текст не може існувати самостійно; він потребує втілення у сценічній формі і це втілення здійснюється режисером, який інтерпретує текст крізь призму власного бачення, культурного контексту та сучасних реалій; режисер стає посередником між автором та аудиторією, і його тлумачення може радикально змінити сприйняття твору. Сучасний театр часто слугує майданчиком для діалогу з аудиторією і режисура дозволяє режисеру ставити перед глядачем актуальні питання, змушувати їх переосмислити власні погляди та відчувати емпатію до персонажів.

На початку ХХ ст. театральний світ охопили різноманітні напрями, серед яких були класицизм і модернізм і ці стилі заклали фундамент для розвитку театру, вказавши на важливість гармонії, пропорцій, чіткості форми та експериментів із простором, рухом, словом. Режисери цих напрямів, серед яких К. Станіславський і Едвард Гордон Крейг, зосереджувалися на розробці систем, які б допомогли акторам досягати емоційної правдивості та глибини персонажів [4]. Постмодернізм у театрі виник як реакція на усталені канони, відкривши шлях для більш вільного вираження і режисери постмодерністського напрямку (Р. Вілсон і А. Мнушкін), розмивають межі між жанрами, використовують колаж, інтертекстуальність, а також наголошують на візуальності, відходять від лінійної наративності, дозволяючи аудиторії самостійно конструювати смисли.

Фізичний театр являє собою напрям, де основним засобом виразності є акторське тіло. Режисери Я. Гоптнер і С. Макберні використовують міміку, жести, рух для розповіді історії, часто зменшуючи роль вербального тексту. Цей напрям демонструє як мова тіла може бути важливим інструментом для вираження емоцій та ідей.

Експериментальний театр зосереджений на пошуку нових форм і методів сценічної виразності. Режисери цього напрямку (Е. Лекомпт та А. Богарт) постійно досліджують межі між виконавцем і глядачем, використовуючи інноваційні технології, незвичайні простори для виступів і нетрадиційні форми наративу, їхній підхід перетворює театр на лабораторію, де можливе все [6]. Експериментальна режисура, інтегрована з новітніми технологіями, розкриває перед сучасним театром неймовірні горизонти творчих можливостей; ця синергія не лише відкриває нові форми для виразності ідей, але й ставить питання про природу театального мистецтва, його місце в сучасному світі та способи взаємодії з аудиторією [12].

Експериментальна режисура в театрі не є новим явищем; вона існувала як спосіб пошуку нових форм вираження і засобів комунікації з глядачем. Однак, із появою нових технологій, експериментальний театр набув додаткових вимірів. Використання цифрових медіа, віртуальної реальності (VR), доповненої реальності (AR), а також інтерактивних та сенсорних технологій дозволяє режисерам створювати унікальні, іммерсивні вистави, які стирають межі між виконавцем та аудиторією, між реальністю та вигадкою [16].

Вплив режисури на інтерпретацію тексту є одним із ключових елементів, що формують театральне мистецтво; ця взаємодія між режисером та текстом відіграє вирішальну роль у створенні театальної вистави, визначаючи не лише сприйняття та реакцію аудиторії, але й здатність вистави відображати або осмислювати соціокультурні контексти різних епох. У класичному театрі режисерська інтерпретація часто мала за мету відтворити авторський задум якомога точніше, слугуючи мостом між текстом та його

сценічним утіленням. Режисери, серед яких К. Станіславський, акцентували на емоційній правдивості та психологічній глибині персонажів, вважаючи, що ключ до розуміння тексту лежить у вірному втіленні авторських інтенцій і саме цей підхід сприяв розвитку системи акторської майстерності та вдосконаленню технік сценічної взаємодії, але водночас обмежував режисуру рамками текстуальної вірності.

Із появою модернізму у театрі роль режисера почала зазнавати значних змін. Так, Б. Брехт запропонував нову функцію режисури – не лише служити тексту, а використовувати його як основу для створення незалежного від автора арт-об'єкту. Брехтівська концепція відсторонення намагалася розширити межі театрального простору, змушуючи глядача активно осмислювати події на сцені, а не лише співпереживати персонажам. Таким чином модерністська режисура відкрила шлях для більш вільної інтерпретації тексту, де режисер виступає як творець нового значення [7].

У контексті постмодернізму режисура стає ареною для експериментів із формою, стилем та інтерпретацією, постмодерні режисери, серед яких згадані Р. Уїлсон або А. Мнушкін, часто вдаються до деконструкції класичних творів, перевертаючи звичні інтерпретації та ставлячи під сумнів авторитет тексту.

Конкретні режисерські рішення і їх вплив на інтерпретацію тексту може розкрити багатогранність театрального мистецтва, демонструючи як різні підходи до одного й того ж тексту можуть відкрити перед глядачем нові глибини змісту.

Розглянемо два приклади режисерських рішень – трактування «Гамлета» В. Шекспіра у постановках Т. Остермайєра та П. Брука – щоб виявити як різні режисерські підходи впливають на сприйняття та інтерпретацію класичного тексту [15].

Томас Остермайєр і «Гамлет» у сучасному контексті. Т. Остермайєр, німецький режисер, відомий своїми сміливими та інноваційними постановками, представив «Гамлета» у контексті сучасної політичної сатири та соціальної критики, використовуючи елементи мультимедіа, сучасну музику та інтерактивність із глядачами, Остермайєр не лише переніс дію п'єси у сучасність, але й запропонував нове трактування конфліктів і персонажів. Його бачення «Гамлета» – це не лише боротьба за владу чи роздуми про буття, але й гостра критика сучасного суспільства, його цінностей та моралі; цей підхід змусив глядачів не лише пережити знайому історію, але й по-новому поглянути на проблеми влади, моралі та суспільних ілюзій [11].

Пітер Брук і його «Голе відлуння» «Гамлета». На відміну від Остермайєра, П. Брук у своїй постановці «Гамлета», відомій як «The Tragedy of Hamlet», вибрав шлях мінімалізму та есенціалізму. Режисер сконцентрувався на внутрішньому світі персонажів, їхніх емоціях та мотиваціях, відкинувши все зайве – декорації, розкішні костюми, навіть багато другорядних персонажів. Його інтерпретація «Гамлета» – це пошук глибинного змісту в самій суті людських взаємин і дилем, що стоять перед персонажами. Брук змушує глядачів зосередитися на словах, жестах, виразах облич, роблячи їх основним джерелом смислу. Такий підхід відкриває «Гамлета» з нового боку, де кожне слово і жест набувають вирішального значення.

Останніми роками український театр переживає значний вплив глобалізації, технологічних інновацій та соціокультурних змін, які стимулюють режисерів до пошуку нових форм і методів роботи з текстом. Однією з ключових характеристик сучасної української театральної сцени є інтеграція нових технологій у процес створення вистав. Режисери, серед яких Т. Трунова та А. Мая, активно використовують мультимедійні інструменти, відеоарт, а також елементи віртуальної та доповненої реальності для збагачення візуального та змістовного ряду постановок [1]. Це дозволяє не лише створити додатковий простір для інтерпретації тексту, але й впливає на емоційне сприйняття глядачами, занурюючи їх у більш глибокий діалог із твором.

Сучасні українські режисери також експериментують із жанровими формами, часто стираючи межі між драмою, комедією, трагедією, і навіть документальним театром. Постановки відомих режисерів (В. Троїцький із «ДахаБраха» та Я. Федоришин з його неординарним підходом до театральної мови), демонструють як через змішування жанрів можна виявити нові пласти тексту, пропонуючи аудиторії нестандартні погляди на відомі сюжети.

Режисерські рішення в театрі часто визначають як текст буде сприйнятий аудиторією, акцентуючи на певних темах, ідеях чи емоціях.

Розглянемо ряд світових визнаних театральних вистав, аналізуючи як саме режисерські рішення вплинули на інтерпретацію тексту і чому саме ці постановки вважаються революційними у світовому театрі [13].

1. *Вистава «Весілля» (реж. Т. Кантор).* Тадеуш Кантор – польський режисер і художник, здійснив постановку п'єси С/ Виспянського «Весілля», перетворивши її на метафоричний виражальний акт, що висвітлює політичні, соціальні і культурні виклики Польщі. Використання неживих об'єктів та манекенів разом із живими акторами створило унікальний візуальний стиль, що відображає ідею зникнення людської

індивідуальності під тиском історії та політики. Т. Кантор не лише відтворив п'єсу, але й переосмислив її, роблячи акцент на втрачених ідеалах і розчаруванні.

2. Вистава «Дядя Ваня» (реж. А. Кончаловський). А. Кончаловський у своїй постановці згаданої вистави А. Чехова приділив особливу увагу деталям домашнього життя, що допомогло глибше розкрити внутрішній світ персонажів. Він використовував простір сцени для створення атмосфери замкнутості та занепаду, акцентуючи на безвихідності існування героїв. Авторська інтерпретація надала п'єсі нового звучання, відкривши її як етілення універсальної проблеми втрати сенсу життя.

3. «Чорна комедія» (реж. Пітер Шеффер). П. Шеффер у постановці цієї вистави розробив оригінальний візуальний спосіб: використання темряви та світла, які діяли навпаки до звичайних очікувань. Коли на сцені світло, персонажі бачать один одного, але коли темно – глядачі бачать акторів. Такий спосіб не лише підкреслив комедійний ефект ситуацій, але й акцентував на ідеї сприйняття реальності, де істина та брехня переплітаються.

4. Вистава «Гамлет» (реж. Роберт Лепаж). Канадський режисер Р. Лепаж у постановці «Гамлета» В. Шекспіра використав інноваційні технології для створення динамічного простору сцени, де кожен об'єкт міг перетворюватися і слугувати різним символічним та функціональним цілям. Лепаж переосмислив класичний текст крізь призму сучасних технологій, дозволивши глядачам побачити знайому історію в новому світлі. Його постановка стала дослідженням людської психіки, використовуючи мультимедійні ефекти для відображення внутрішніх конфліктів персонажів [17].

Кожна із цих вистав є прикладом того як режисерські рішення можуть радикально змінити інтерпретацію тексту, надаючи йому нових значень і резонансу в контексті сучасності.

Сучасний український театр характеризується яскравим пошуком нових форм і методів виразності, в якому режисерські рішення відіграють ключову роль у трактуванні тексту та його сприйнятті аудиторією.

1. Сучасна вистава «Мина Мазайло» (реж. Стас Жирков). Вистава за п'єсою М. Куліша в режисурі С. Жиркова є важливим прикладом сучасного переосмислення класичного тексту. Митець використовує інноваційні сценічні рішення, зокрема мультимедійні ефекти та сучасні музичні композиції для актуалізації теми культурної ідентичності; через взаємодію візуального та звукового оформлення вистава створює глибокий діалог з аудиторією про значення національної самобутності у глобалізованому світі.

2. «Наталка Полтавка» (реж. Тамара Трунова). Режисерка Т. Трунова представила «Наталку Полтавку» І. Котляревського у несподіваному світлі. Її вистава збагатила класичний текст новими інтерпретаціями, зосередившись на сильних жіночих персонажах та їхній ролі у суспільстві. Режисер використовує сучасний візуальний стиль і активно інтегрує елементи фолку, що дозволяє аудиторії відчувати близькість до української культурної спадщини крізь призму сучасних тенденцій [8].

3. Постановка «Життя великого Гетьмана» (реж. Андрій Май). А. Май у своїй постановці розкриває історичні події крізь сучасні театральні техніки, акцентуючи на важливості історичної пам'яті. Використовуючи іммерсивні елементи та інтерактивність, А. Май залучає глядачів до переживання історії, роблячи її актуальною та відчутною. Сама вистава є прикладом того як театр може слугувати містком між минулим та сучасністю, нагадуючи про важливість знання власної історії.

4. «Borderline» (реж. Влад Троїцький). Вистава відома своїм експериментальним підходом до театральної форми; так режисер експлуатує тему кордонів – фізичних, психологічних, культурних – використовуючи засоби фізичного театру, відеоарту та сучасної музики. Вистава ставить питання про обмеження, які накладаємо на себе або зіштовхуємося з ними у зовнішньому світі, пропонуючи глядачам подорож власними переживаннями та рефлексіями [9].

Кожна з цих вистав відображає сміливість українських режисерів у пошуку нових шляхів виразності та залученості аудиторії, через інноваційні режисерські рішення вони не лише відтворюють текст, але й відкривають нові горизонти для його інтерпретації, роблячи український театр одним із найбільш живих та експериментальних у світі [3].

Вплив культурних та соціальних контекстів на режисерські підходи в театрі є багатограним та неперервним процесом, що формує театральне виробництво. Культура та соціум визначають не лише теми та історії, які потрапляють на сцену, але й способи їх інтерпретації та візуалізації. Культурний контекст країни чи регіону часто слугує важливим джерелом натхнення для режисерів. Це може виявлятися у виборі літературних творів, історичних подій або народних легенд, що стають основою для театральних вистав. Режисери, користуючись культурною спадщиною, не лише відроджують інтерес до національної історії та традицій, але й інтерпретують їх крізь призму сучасних реалій; і такий підхід дозволяє аудиторії по-новому оцінити зв'язки з власною культурою, відчувати її актуальність та значущість [15].

У сучасному театрі етичні розмірковування стають усе більш актуальними, впливаючи на режисерські підходи, що охоплює питання відповідальності за представлення чутливих тем, портретування менш відомих

груп та використання матеріалу із повагою до його джерела. Режисери, враховуючи етичні аспекти, формують вистави, що не просто розважають, але й освічують та спонукають до доброзичливості й взаєморозуміння.

Висновки. Еволюція режисури від класичного до сучасного театру відображає глибокі зміни в підходах до інтерпретації тексту. Від служіння тексту до його переосмислення та експериментування, режисура розкриває потенціал тексту як полігону для творчих пошуків. В цьому контексті режисер виступає не лише як інтерпретатор, а й творець нових смислів, що здатен впливати на сприйняття та оцінку тексту аудиторією, роблячи театр майданчиком для неперервного діалогу між минулим, сучасним і майбутнім. Сучасна режисура з використанням нових технологій відкриває перед театральним мистецтвом безмежні перспективи. Вона дозволяє не лише адаптуватися до змінюваного світу, але й активно формувати нові способи взаємодії з аудиторією, створюючи неповторні, глибокі та резонансні театральні вистави.

Роль режисури в сучасному театрі є багатогранною та вирішальною для всього театрального процесу. Режисерські рішення впливають на інтерпретацію тексту, форму та зміст вистав, а також на спосіб, у який театральні твори сприймаються сучасними глядачами. Через експерименти зі стилем, використання соціокультурних контекстів та інновації, сучасні режисери продовжують відкривати нові горизонти для театрального мистецтва, роблячи його актуальним і значущим для суспільства.

Список використаної літератури

1. Андрій Май: режисер, громадянин і провокатор. Teatre : веб-сайт. URL: <http://teatre.com.ua/portrait/onjunkturnyk-ndrijaj-rezhysergromadjanyin-i-provokator/> (дата звернення: 06.03.2024).
2. Бевзюк-Волошина Л. Сценограф чи режисер: пріоритет авторства в сучасному театрі. *Наук. вісник Київ. нац. ун-ту театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*. 2014. Вип. 15. С. 64–71.
3. Веселовська Г. Постколоніальний дискурс в інсценізаціях сучасної української прози театрами України. *Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2019. Т. 2. № 1. С. 73–85.
4. Волощак І. Пошук неіснуючої мови. *Кіно. Театр*. 2004. № 4. С. 18–20.
5. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посіб. Київ : Промінь, 2001. 335 с.
6. Македон В. В., Михайленко О. Г. Напрями розвитку медичного страхування в системі національної економіки країн. *Причорноморські економічні студії*. 2023. №7 9. С. 30–39 DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.79-4>
7. Наконечна О. В. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: Монографія. Одеса : Астропринт. 2006. 248 с.
8. Никоненко Р. Тенденції розвитку українського театрального мистецтва кінця XX – початку XXI ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 59. Т. 2. С. 93–97. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-2-13>.
9. Паві П. Словник театру. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 640 с.
10. Приходько А. В. Рецепція музичного авангарду в соціокультурному просторі XX століття : автореф. дис.... канд. миств: 26.00.01 / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ, 2016. 18 с.
11. Сучасний український театр. Видатні актори і режисери : веб-сайт. URL: http://allref.com.ua/uk/skachaty/suchasniy_ukrainskiy_teatr_vidatni_aktori_i_rezhiseri?page=6 (дата звернення: 06.03.2024).
12. Татаренко М. Г. Режисура сучасного французького авангардного театру Нантер Амандьє: стилістичні і концептуальні новації. *Мистецтвознавчі зап.: зб. наук. пр.*, 2021. Вип. 39. С. 245–250.
13. Триколенко С. Образи в «Образі». *Український театр*, 2012. № 4. С. 16–17.
14. Філіпенко Л. Авантюрна вистава, чи відбиття авантюрної реальності? *Український театр*, 2003. № 5–6. С. 23.
15. Чепалов О. Витоки мистецтва режисури. Із призабутих робіт українських театрознавців. *Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2019. № 2. С. 42–51. 10.31866/2616-759x.2.1.2019.170748.
16. Юдова-Романова К., Стрельчук В., Чубукова Ю. Режисерські інновації у використанні технічних засобів і технологій у сценічному мистецтві. *Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2019. № 2. С. 52–72. 10.31866/2616-759x.2.1.2019.170749.
17. Bident Ch. Et le theatre devint post-dramatique – Histoire d’une illusion. *Theatre. Public*. 2009. № 194. P. 76–82.
18. Govan E. Making a performance: devisingh istories and contemporary practices. Routledge, 2002. 215 p.
19. Lehmann H.-Th. Postdramatisches Theater. Frankfurt a. M.: Verlag der Autoren. 1999. 311 p.
20. O’Toole J. Emma’s Dilemma: the Challenge for Teacher Educationin Drama. *Key Concepts in Theatre. Drama Education*. Rotterdam; Boston; Taipei: Springer Science and Business Media, 2011. P. 13–19.
21. Roesner D. Theater als Musik: Verfahren der Musikalisierung in chorischen Theaterformen bei Christoph Marthaler, Einar Schleef und Robert Wilson [Theater as music: methods of musicalization in choral theater forms with Christoph Marthaler, Einar Schleef and Robert Wilson]. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2003. 324 p.

References

1. Andriy May: rezhyser, hromadyanyn i provokator. Teatre : veb-sayt. URL: <http://teatre.com.ua/portrait/onjunkturnyk-ndrijaj-rezhysergromadjanyin-i-provokator/> (data zvernennya: 06.03.2024)
2. Bevzyuk-Voloshyna L. Stsenohraf chy rezhyser: priorytet avtorstva v suchasnomu teatri. *Naukovyy visnyk Kyvivskoho natsionalnoho universytetu teatru, kino i telebachennya imeni I. K. Karpenka-Karoho*. 2014. Vyp. 15. S. 64–71.
3. Veselovska H. Postkolonialnyy dyskurs v instsenizatsiyakh suchasnoyi ukrayinskoyi prozy teatramy Ukrayiny. *Visnyk*

Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Stsenichne mystetstvo. 2019. T. 2. № 1. S. 73–85.

4. Volotska I. Poshuk neisnuyuchoyi movy. *Kino. Teatr.* 2004. № 4. S. 18–20.
5. Klekovkin O. YU. Misteriya u henezi teatralnykh form i stsenichnykh zhanriv : navch. posib. Kyiv : Promin, 2001. 335 s.
6. Makedon V. V., Mykhaylenko O. H. Napryamky rozvytku medychnoho strakhuvannya v systemi natsionalnoyi ekonomiky krayin. *Prychornomorski ekonomichni studiyi.* 2023. № 79. S. 30–39 DOI: <https://doi.org/10.32782/bse.79-4>
7. Nakonechna O. V. Determinanty stvorennia i vtillennia stsenichnoho obrazu v teatralnomu mystetstvi: Monohrafiya. Odesa : Astroprynt. 2006. 248 s.
8. Nykonenko R. Tendentsiyi rozvytku ukrayinskoho teatralnoho mystetstva kintsya KHKH – pochatku KHKHI st. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk.* 2023. Vyp. 59. tom 2. S. 93–97. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-2-13>.
9. Pavi P. Slovnnyk teatru. Lviv : Vydavnychyy tsentr LNU imeni Ivana Franka, 2006. 640 s.
10. Prykhodko A. V. Retseptsiya muzychnoho avanhardu v sotsiokulturnomu prostori KHKH stolittya : avtoreferat dys... kand. mystetstvovnavstva: 26.00.01. Instytut problem suchasnoho mystetstva NAM Ukrayiny. Kyiv, 2016. 18 s.
11. Suchasnyy ukrayinsky teatr. Vydatni aktory i rezhysery : veb-sayt. URL: http://allref.com.ua/uk/skachaty/suchasniy_ukrainskiy_teatr_vidatni_aktori_i_rezhiseri?page=6 (data zvernennya: 06.03.2024).
12. Tatarenko M. H. Rezhysura suchasnoho frantsuzkoho avanharnoho teatru NanterAmandye: stylistychni i kontseptualni novatsiyi. *Mystetstvovnavchi zapysky: zb. nauk. prats.* 2021. Vyp. 39. S. 245–250.
13. Trykolenko S. Obrazy v «Obrazi». *Ukrayinsky teatr.* 2012. № 4. S. 16–17.
14. Filipenko L. Avanturna vystava, chy vidbyttya avanturnoyi realnosti? *Ukrayinsky teatr.* 2003. № 5–6. S. 23.
15. Chepalov O. Vytoky mystetstva rezhysury. Iz pryzabutykh robit ukrayinskykh teatroznavtsiv. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Stsenichne mystetstvo.* 2019. № 2. S. 42–51. 10.31866/2616-759x.2.1.2019.170748.
16. Yudova-Romanova K., Strelchuk V., Chubukova YU. Rezhyserski innovatsiyi u vykorystanni tekhnichnykh zasobiv i tekhnolohiy u stsenichnomu mystetstvi. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Stsenichne mystetstvo.* 2019. №2. S. 52–72. 10.31866/2616-759x.2.1.2019.170749.
17. Bident Ch. Et le theatre devint post-dramatique – Histoire d'une illusion. *Theatre. Public.* 2009. № 194. P. 76–82.
18. Govan E. Making a performance: devising histories and contemporary practices. Routledge, 2002. 215 p.
19. Lehmann H.-Th. Postdramatisches Theater. Frankfurt a. M.: Verlag der Autoren. 1999. 311 s.
20. O'Toole J. Emmas Dilemma: the Challenge for Teacher Education in Drama. *Key Concepts in Theatre. Drama Education.* Rotterdam; Boston; Taipei: Springer Science and Business Media, 2011. P. 13–19.
21. Roesner D. Theater als Musik: Verfahren der Musikalisierung in chorischen Theaterformen bei Christoph Marthaler, Einar Schlee und Robert Wilson [Theater as music: methods of musicalization in choral theater forms with Christoph Marthaler, Einar Schlee and Robert Wilson]. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2003. 324 r.

THE ROLE OF THE DIRECTOR IN MODERN THEATER: ANALYSIS OF STYLES AND THE INFLUENCE OF THE DIRECTOR'S DECISIONS ON THE INTERPRETATION OF THE TEXT

Olena Spolska – Doctor of Philosophy in the Specialty Musical Associate Professor at the Department of Theatrical Art Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil

Galyna Boreiko – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor Rivne State Humanities University, Rivne

Nadiia Zelenina – PhD, Docent of the Department of Opera Training and Music Direction Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, Kyiv

The main focus of the research of the article is to reveal how directorial approaches transform the original text, giving it a new sound and relevance in the context of modern social and cultural realities. It was determined that directing, as the art of managing stage action, serves not only as a means of embodying the text on the stage, but also as a way of interpreting it, determining the perception and reaction of the audience. Through the prism of his own vision, cultural context and modern realities, the director becomes an intermediary between the author and the audience, capable of radically changing the perception of the work. Director's decisions shape the theatrical experience, determine the perception of the interpretation and encourage reflection. Effective direction can engage the audience not only intellectually, but also emotionally, making the theatrical experience unforgettable. Directing, which affects not only the interpretation of a specific work, but also the direction of the development of theatrical art as a whole, becomes a source of innovation, opening up new forms of expression and opportunities for experimentation.

Key words: director, directorial decisions, modern theater, theatrical performance, creative expression, depth of characters.

UDC 792:791.633

THE ROLE OF THE DIRECTOR IN MODERN THEATER : ANALYSIS OF STYLES AND THE INFLUENCE OF THE DIRECTOR'S DECISIONS ON THE INTERPRETATION OF THE TEXT

Olena Spolska – Doctor of Philosophy in the Specialty Musical Associate Professor at the Department of Theatrical Art Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil

Galyna Boreiko – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor Rivne State Humanities University, Rivne

Nadiia Zelenina – PhD, Docent of the Department of Opera Training and Music Direction Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, Kyiv

The purpose of the study is to analyze the role of directing in the modern theatrical process, in particular, to analyze the variety of styles and methods used by modern directors, and how these decisions affect the interpretation of the play's text.

Research methodology. The literature review was conducted in order to systematize the available theoretical knowledge and research on the topic of directing in the theater. Observation of the performances allowed to collect primary data on the influence of the director's decisions on the perception of the performance. The use of analytical analysis made it possible to synthesize and evaluate the obtained information, to identify the main trends and connections between the director's decisions and their impact on the interpretation of the text. *Results.* It is proven that through the prism of his own vision, cultural context and modern realities, the director becomes an intermediary between the author and the audience, capable of radically changing the perception of the work. Modern theater often acts as a platform for dialogue with the audience, where the direction allows the director to ask the audience questions, forcing them to rethink their own views and empathize with the characters. Effective direction can engage the audience not only intellectually, but also emotionally, making the theatrical experience unforgettable. Directing, which affects not only the interpretation of a specific work, but also the direction of the development of theatrical art as a whole, becomes a source of innovation, opening up new forms of expression and opportunities for experimentation. It was determined that the director's decisions shape the theatrical experience, determine the perception of the interpretation and encourage reflection. *Novelty.* The novelty of the study also lies in the detailed analysis of a wide range of directing styles – from classical to experimental – and the assessment of their influence on the interpretation of the text. It provides a new perspective on the diversity of theater practices and enriches the understanding of directing as an art. The practical significance. The study offers a systematic approach to the analysis and evaluation of directorial decisions, which can be applied by directors, actors and other theater practitioners to reflect on their own projects. This contributes to a deeper understanding of the impact of directing on a theatrical performance and can be used as a basis for developing new creative concepts.

Key words: director, directorial decisions, modern theater, theatrical performance, creative expression, depth of characters.

Надійшла до редакції 21.03.2024 р.

УДК 793.33:37.018.54(477)

ЕСТЕТИКА КАБАРЕ В СУЧАСНОМУ ТАНЦЮВАЛЬНОМУ СПОРТІ

Базела Дмитро Дмитрович – заслужений артист України, доцент кафедри хореографічного мистецтва, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ,
<https://orcid.org/0000-0002-5345-8862>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.778>
ddbazela@gmail.com

Досліджено особливості танців категорії Кабаре і виявлено їхні художньо-естетичні особливості в контексті специфіки розвитку сучасного танцювального спорту. Розглянуто вимоги до виконавців категорії Кабаре, визначені Національною танцювальною організацією Америки (National Dance Council of America) та Національною танцювальною організацією Канади (National Dance Council of Canada) та особливості оцінювання. Виявлено, що специфіку танців категорії Кабаре визначає певний набір елементів: тема, гра персонажа, затверджений реквізит; імерсивна компонента, що сприяє залученню глядача в історію, яку виконавці розповідають засобами хореографічної та музичної виразності; використання підтримок, підйомів у повітрі, трюкових елементів, акробатичних рухів, падінь, ковзання, відривів, зміни партнерів, зворотного ведення/слідування та ін. Констатовано, що відповідно до тенденцій соціокультурного простору перших десятиліть ХХІ ст. розвиток танцювального спорту відбувається у напрямку естетизації. У контексті естетичних особливостей танців категорії Кабаре можна говорити про чітко виражені синтетичні тенденції (звернення до засобів лексичної виразності хореографічного мистецтва, театрального та циркового мистецтва; взаємопроникнення виражальних засобів одного виду мистецтва в інший; змішання жанрів; розмивання кордонів між мистецтвом танцю і видовищним мистецтвом), театралізацію, видовищність, трюкову естетику та віртуозність виконання.

Ключові слова: кабаре, танцювальний спорт, спортивний бальний танець, художньо-естетичні особливості, видовищність, театралізація, трюки, віртуозність.

Актуальність дослідження. Станом на початок третього десятиліття ХХІ ст. танцювальний спорт отримав широке поширення і популяризацію світового масштабу. Орієнтований на змагальні виступи яскравий і видовищний спортивний бальний танець поєднує в собі складну техніку виконання і естетичну витонченість видовищних мистецтв, що вирізняються власною своєрідністю відповідно до визначених категорій.

Кабаре – одна з категорій, що входить до змагань із танцювального спорту в країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону, зокрема США, Канада, Австралія та ін. Актуальність її дослідження на сучасному етапі зумовлена провідними тенденціями соціокультурного простору ХХІ ст. – глобалізацією, цифровізацією, інтеграційними процесами та ін., що, у свою чергу, передбачають переосмислення підходів до професійної діяльності хореографів і вимагають розширення теоретичної бази танцювального спорту з метою підготовки фахівців, які були б затребуваними не лише в Україні, але й за кордоном.

Останні дослідження та публікації. Одним із перспективних напрямів дослідження хореографічного мистецтва на сучасному етапі є танцювальний спорт. Різноманітним його аспектам присвячено публікації і багатьох українських мистецтвознавців – М. Богданової [1], М. Кеби [3], Т. Павлюк [6- 7], Р. Гриценюка [5] та ін. Основну дослідницьку увагу авторами приділено танцям європейської та латиноамериканської